

Štěpán, Ludvík

Miroslav Mikulášek pětasedmdesátníkem

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2005, vol. 54, iss. X8, pp. [155]-158

ISBN 80-210-3691-5

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103281>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LUDVÍK ŠTĚPÁN

MIROSLAV MIKULÁŠEK PĚTASEDMDESÁTNIKEM

Jubilea jsou od toho, aby se připomínala, jubilant je však nemá brát vážně a jít si svou cestou. Tato sentence plně platí pro emeritního profesora Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně **prof. PhDr. Miroslava Mikuláška, DrSc.**, který si v tomto roce připomíná svou pětasedmdesátku. Zdá se, že své jubileum skutečně nebere vážně – i když je už řadu let emeritním profesorem, v Brně a na Ostravské univerzitě v Ostravě stále přednáší.

Jubilant se narodil 14. března 1930 v Rosicích u Brna, na brněnské univerzitě v letech 1949–53 vystudoval ruštinu a češtinu a po absolvování tam také zůstal jako odborný asistent na rusistice. V roce 1956 odešel do tehdejšího Leningradu, kde na tamější univerzitě v roce 1960 ukončil vědeckou aspiranturu (a získal titul CSc.). V témže roce se vrátil do Brna, města, které se až do roku 1995 stalo jeho pedagogickým a vědeckým působištěm. V roce 1964 obhájil habilitační práci o evoluci ruské komediografie dvacátých a třicátých let 20. století a byl jmenován docentem ruské literatury. Když potom v roce 1980 na základě rusky psané práce *Pobědnýj smech* získal doktorskou disertaci (titul DrSc.), byl jmenován profesorem. Kromě toho M. Mikulášek působil jako hostující docent na univerzitě v Greifswaldu (1965–66), externě přednášel na Katedře dějin a teorie divadla Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (1966–67, 1970–72 a 1977–79), na přelomu let 1989/90 byl na tříměsíční vědecké stáži (studoval tam filozofii gnosticizmu a genologické souvislosti tzv. iniciačního románu) na univerzitě v Regensburgu a v roce 1992 na měsíční stáži na vídeňské univerzitě.

Profesor Mikulášek se podílel na rozvoji brněnské rusistiky jako vědec i pedagog. V letech 1989–95 byl vedoucím Ústavu východoslovanských literatur a poté Ústavu slovanských literatur a literární komparistiky, dlouhá léta působil jako předseda a dodnes působí jako člen oborových rad a komisí, podílel se na školení doktorandů a stál za odborným růstem řady pedagogů a mj. inicioval vydávání periodika *Litteraria humanitas*. V letech 1995–99 také pracoval jako profesor na Slezské univerzitě v Opavě, kde na Ústavu bohemistiky a knihovnictví přednášel teorii literatury, světovou literární vědu a světovou literaturu (tam rovněž založil tradici česko-polských literárněvědných konferencí) a na Katedře rusistiky Ostravské univerzity (přednášky z teorie literatury a z ruské literatury 20. století).

Vědecká práce jubilanta je široká a bohatá. Dodnes vydal pět monografií, přes dvě stovky vědeckých studií, napsal množství odborných textů a recenzí, podílel se na řadě vědeckých projektů (mj. koncipoval projekt „Východ – Západ“ – tradice a současnost. Literární směry a žánry ve slovanských a západních literaturách jako reflexe stavu světa), inicioval spolupráci brněnského slavistického pracoviště se zahraničními univerzitami (hlavně v Regensburgu a Magdeburgu ve SRN a v anglickém Bristolu), aktivně se účastnil mnoha mezinárodních konferencí a kongresů (mj. i slavistických sjezdů v Praze 1968 a v Krakově 1998), výsledky svého bádání představoval na univerzitách ve Vídni, Tübingenu, Saarbrückenu a v Berlíně, ale také v americkém Bostonu, kde spolupracoval rovněž s týmem vědců z cambridžské univerzity.

Profesor M. Mikulášek se ve své práci soustředil zejména na otázky z dějin ruské literatury v kontextu literatury světové, na komparativní genologii (např. obecně na román, na román-mýtus, na satirickou komedii) a na literárněvědnou metodologii a ve slavistickém a širším evropském kontextu se pak zabýval esteticko-teoretickými problémy české a ruské literatury a kultury. Od osmdesátých let 20. století pak svůj zájem rozšířil na výzkum sémantických, esteticko-filozofických a antropologických vrstev literárního díla a na bádání o literárněvědné metodologii a o komparativně pojatých genologicko-hermeneutických reflexí uměleckého vývoje.

Prof. Mikulášek poskytl studentům i dalším zájemcům zajímavé studijní texty, např. *Literatura mravní odpovědnosti a sebeobnovy* (Praha 1987) nebo *Žánrová polyfonie a myšlenkový svět soudobé sovětské dramatické tvorby* (Praha 1990), podílel se na publikacích *Současná sovětská literatura* (Praha 1984), *Slovník slovanských spisovatelů* (Praha 1984), *Soudobý svět, ruská literatura a úkoly literární vědy* (Moskva 1990), *Panoráma ruské literatury* (Boskovice 1995) či *Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů* (Praha 2001).

Těžiště knižní tvorby jubilanta však tkívá v jeho pěti monografiích, které se snaží postihnout stav bádání o literatuře a jejím vývoji ve 20. století a chtějí alespoň nahlédnout do vývoje v předešlých desetiletích. Problematikou satirické komedie aristofanovského typu se zabývá publikace *Puti razvitiija sovetskoi komedii 1925–1934* (Praha 1962), na dramatické práce Vladimíra Majakovského z hlediska žánrově srovnávací analýzy se zaměřil v knize *Pobednyj smech* (Brno 1975). Šíře je koncipovaná práce *Revoluce a sovětská literatura* (Praha 1979), k osobnosti Majakovského se vrátil v monografii *Vladimír Majakovskij* (Praha 1982). A po dílčích studiích (viz např. toto periodikum X 1/1998, X 5/2002 či X 6/2003, nebo číslo LX/2001 periodika *Litteraria humanitas*, věnované jeho osobnosti u příležitosti 70. narozenin) přišel nakonec s metodologicky a genologicky koncipovanou monografickou prací *Hledání „duše“ díla v umění interpretace (genologicko-hermeneutická anamnéza „vnitřní formy“ artefaku a mytopoidních forem narace* (Ostrava 2004).

Právě tímto dílem profesor Miroslav Mikulášek završil svou dosavadní vědeckou práci. Svůj obzor z bádání komparativně genologického a z analýz žánrových forem a tvarových modifikací literárního díla rozšířil na pohledy, které překračují striktně vymezené disciplíny a snaží se umělecké dílo chápat a analyzovat v širokém a hlubším ponoru. Přičemž si uvědomuje, že vědec nesmí k umění přistupovat jako k mrtvé materii (knize, obrazu, skladbě atp.), nýbrž vnímat je jako živý výsledek synkrece permanentní vnější i vnitřní účasti tvůrce, tedy jako organismus s „duší“, která je s to nejen čtenáře oslovit, ale zejména jej vyprovokovat k touze vnitřní proměny.

VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE

(tento soupis navazuje na výběrovou bibliografii zveřejněnou
v této ročence X 3/2000 a zahrnuje bibliografické položky
autora z let 2000–2004)

KNIŽNÍ PUBLIKACE

2004

Hledání „duše“ díla v umění interpretace. Genologicko-hermeneutická anamnéza „vnitřní formy“ artefaktu a mytopoidních forem narace. Ostravská univerzita, nakladatelství Tilia, Ostrava 2004, 335 s. ISBN 80–7048–669–1.

STUDIE

2000

Cikloobrazující sila ejdosa XVII části romana B. Pasternaka „Doktor Živago“ – „Stichotvorenij Jurija Živago“. In: Zyklusdichtung in den slavischen Literaturen. Beiträge zur Internationalen Konferenz, Magdeburg, 18.-20. März 1997. (Hrsg. Reinhardt Ibler). Peter Lang. Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2000, 381–388. ISBN 3–631–35200–X.

Umění interpretace na přelomu tisíciletí. K metodologii genologicko-hermeneutické reflexe literárního jevu. Sborník z mezinárodní vědecké konference (18.-19. 11. 1998). In: Literární věda na prahu 21. století. Slezská univerzita v Opavě, Opava 2000, 3–41. ISBN 80–7248–090–1.

Cesta k „duši“ díla. „Verbum interius“ a fenomén „vnitřní formy“ v umění interpretace slovesného artefaktu. In: Litteraria humanitas VII. A. S. Puškin v evropských kulturních souvislostech. MÚ, Brno 2000, s. 15–24. ISBN 80–210–2300–7.

K vývoji rané hermeneutiky. In: Litteraria humanitas VIII. Komparatistika. Genologie. Translatologie. Krystyna Kardyni-Pelikánová. MÚ, Brno 2000, 167–180. ISBN 80–210–2440–2.

„Heroikomika“ neopikareskního románu v mytické hře „znesvěcení“ a „destrukce“ (J. Hašek – I. Erenburg – I. Ilf a J. Petrov). In: Literární věda. Litterarum studia. Literární věda osudem i volbou. (K 70. narozeninám Jiřího Svobody). Acta facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis, číslo 4, č. 193/ 2000, 61–68. ISBN 80–7042–577–6.

2001

Cesta k „duši“ díla. Fenomén „vnitřní formy“ v genologicko-hermeneutické anamnéze slovesného artefaktu. In: Litteraria humanitas IX. Cesta k duši díla. Miroslav Mikulášek. MÚ Brno 2001, 199–246. ISBN 80–210–2531–X.

Medailóny ruských spisovatelů (spoluautorství). In: Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. LIBRI, Praha 2001. ISBN 80–7277–068–3.

2002

Filologická hermeneutika, její vývoj, koncepce a místo v spektru soudobých interpretačních systémů (2. část). In: SPFF BU. Studia minora. Slavica litteraria. Řada literárněvědné slavistiky (X), MÚ, Brno 2002, X 5, 5–8. ISBN 80–210–2811–4.

Pozapomenuté osobnosti literárněvědné slavistiky – prof. PhDr. Josef Jirásek (1884–1972). In: Universitas (revue MÚ v Brně) 2/2002, 20–21. ISSN 1211–3384.

„Hermetický román“ a jeho mytický genus v literaturách Východu a Západu („Doktor Živago“ B. Pasternaka a próza R. M. Rilka a H. Hesseho). In: Slavica comparativa. Sborník k životnímu jubileu prof. PhDr. Miroslava Kvapila, DrSc. Euroslavica, Praha 2002, 55–66. ISBN 80–85494–61–2.

Fenomén „vnitřní formy“ a „dialogu kultur“ v umění hermeneutické interpretace. In: SPFF BU. Řada literárněvědná, bohemistická V 4. *Bohemica litteraria*. Dušanu Jeřábkovi k osmdesátinám. MU, Brno 2002, 167–181. ISBN 80–210–2965–X.

2003

„Verbum interius“ i fenomen „vnutrennej formy“ v iskusstve germenevtičeskoj interpretacii. In: Rusisty Ostravskogo universiteta X kongressu MAPRIAL. FF Ostravskogo universiteta, Ostrava 2003, 22–30. ISBN 80–7042–624–1.

Genologicko-hermeneutická reflexe, metodologický nosník umění interpretace novodobé literární vědy. In: Česká slavistika 2003. České přednášky pro XIII. mezinárodní kongres slavistů, Ljubljana 15.–21. 8. 2003. Academia, Praha 2003, 221–233. ISBN 80–200–1093–9.

Fenomén „dialogu kultur“ a „afinity s tradicí“ v umění hermeneutické interpretace. In: Dialog kultur II. Sb. příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí pořádané ve spolupráci se Společností Franka Wollmana při FF MU v Brně. Hradec Králové 12. 11. 2002. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, Ústí nad Orlicí 2003, 153–164.

Genologičeski-germenevtičeskaja refleksija, metodologičeskaja osnova iskusstva sovremennogo literaturovedenija. In: SPFF BU, *Slavica litteraria X 6*, *Studia minora*. MU, Brno 2003, 5–16. ISBN 80–210–3086–0.

2004

Návrat k zdrojům. Fenomén „vnitřní formy“ v genologicko-hermeneutické reflexi. In: Stříbrný věk ruské literatury. Sborník k 80. narozeninám Jiřiho Honzíka. Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2004, 104–127. ISBN: 80–7050–433–1.

„Sen“ o cestě do „věčnosti“. „Gnostický mýtus“ a fenomén „iniciace“ v „románu-mýtu“ (*Mistr a Markétka* M. Bulgakova). In: *Studia slavica VIII*. *Slovanské studie VIII*. Uniwersytet Opolski – Ostravská univerzita. Opole 2004, 115–133. ISSN1214–3111.

Hledání „duše“ díla v umění interpretace. Genologicko-hermeneutická anamnéza „vnitřní formy“ artefaktu a mytopoidních forem narace. Ostravská univerzita, nakl. Tilia, Ostrava 2004, str. 335. ISBN 80–7048–669–1.

RECENZE

2000

Cesta labyrintem. Rec. knihy Lukavská, E.: Ernesto Sábato: Cesta labyrintem (Dynamika a konstanty literárního díla). MU, Brno 2000. In: čas. *Svět literatury* 21–22, UK, Praha 2001, 271–275. ISSN 0862–8440.